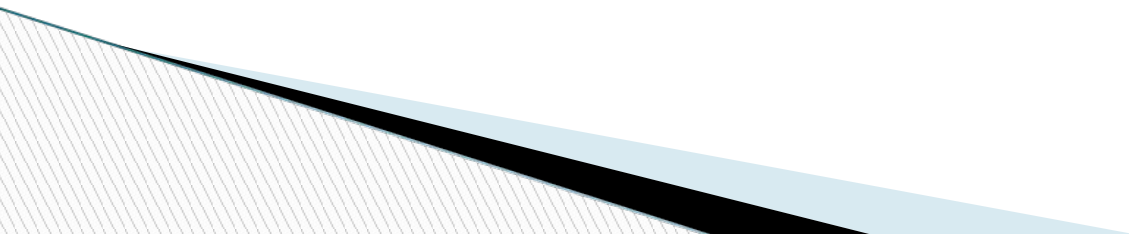

Культура України ХХ ст.

Історичні обставини розвитку української культури.

В Українському Відродженні слід виділити три періоди:

- ▣ перший - тривав від початку ХХ ст. до Української національно-демократичної революції (1917);*
- ▣ другий - під час доби визвольних змагань (1917-1920);*
- ▣ третій - від періоду НЕПу, українізації аж до так званого "розстріляного відродження" (30-і роки ХХ ст.).*

Історичні обставини розвитку української культури.

У перший період, особливо з другого десятиріччя ХХ ст., яскраво позначаються новітні тенденції в розвитку української культури, яка, спираючись на фундамент класичних надбань ХІХ ст. прагне до новаторства і європеїзації.

У творчості **І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського, О. Кобилянської, В. Винниченка** очевидне прагнення йти в руслі провідних надбань європейського новаторства.

Національно-культурне відродження

- За словами І.Франка, нова генерація прагнула *"цілком модерним європейським способом зобразити своєрідність життя українського народу"*.
- Дістають визнання –
**М. Яцків, Г. Чупринка,
Б. Лепкий, М. Рильський,
П. Тичина.**

Яскраві особистості європейського рівня постають у цей час в українському мистецтві.

▣ **Олена Кульчицька** (1877-1967)

- вихованка віденської художньої школи, вона прекрасно володіла технікою олійного живопису, гравюри.

▣ **Іван Труш** (1869-1941) -

представник імпресіонізму, картини здебільшого присвячені природі та людям Закарпаття.

▣ **Олександр Мурашко**

(1875-1919) - засвоїв традицію реалізму, про що говорить картина "**Похорон Кошового**".

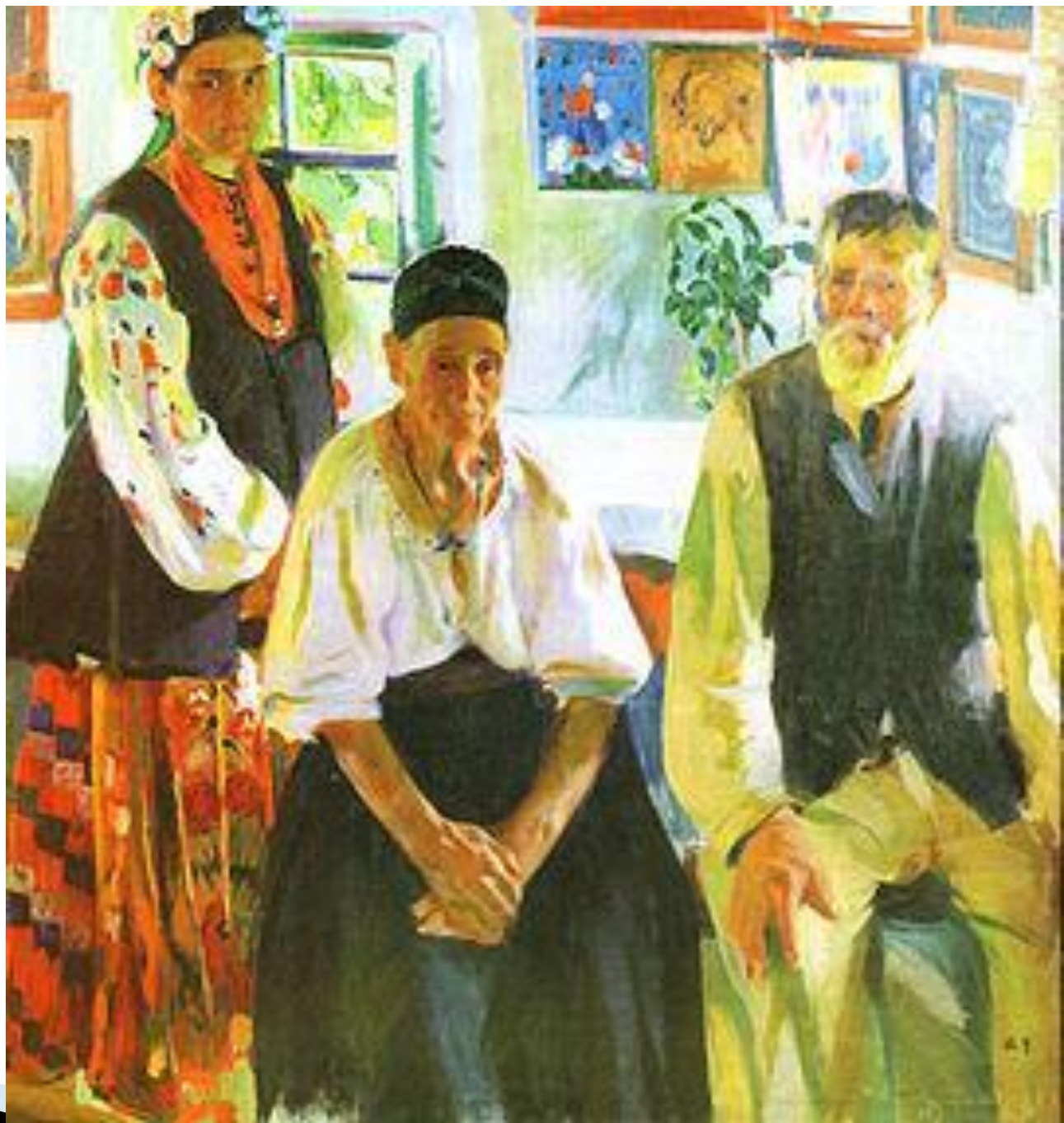

Олена Кульчицька

▣ Картина І. Труша
“Соняшники”
представляє
імпресіонізм

▣ Робота О.
Мурашка
“Селянська
родина”
відображає
традицію
реалізму

Національно-культурне відродження

- Одним із найталановитіших графіків Європи всього XX ст. вважається

Георгій Нарбут (1886-1920).

- Нарбут - творець українського національного стилю у графіці . У роки радянської влади творчість Нарбута замовчувалася.

Георгій Нарбут

Створив унікальну
ілюстровану українську
абетку, зробив ілюстрації
до "Енеїди"

Котляревського, його
графічні ескізи втілені у
першій українській гривні
та малій Державній
печатці.

Національно-культурне відродження

▣ *Олександр Архипенко*
(1887-1964) – закінчив
рисувальну школу

О. Мурашка, у 1908 р. переїхав до Парижа, а згодом до Нью-Йорка, де здобув всесвітню славу **скульптора-кубіста**.

Скульптора-кубіста
Олександра Архипенка
“Материнство”

Національно-культурне відродження

- У перше десятиліття ХХ ст. Україна стала одним з центрів **авангардного мистецтва**.
- Перші виставки авангардистів відбулися в 1910 р. в Києві та Одесі і лише потім у Петербурзі та Москві.
- Термін **"український авангард"** введено у науковий обіг лише в 90-х роках.

Авангардне мистецтво

Авангардне мистецтво представляли Олександр Богомазов, Михайло Бойчук, Казимир Малевич.

- ▣ **Богомазов**- художник-кубофутурист.
- ▣ **Малевич** - один із основоположників супрематизму.
- ▣ **Бойчук** - створив новий напрямок у монументальному мистецтві – неовізантизм.

▣ Робота Богомазова
художника-кубофутуриста
“Пиллярі”.

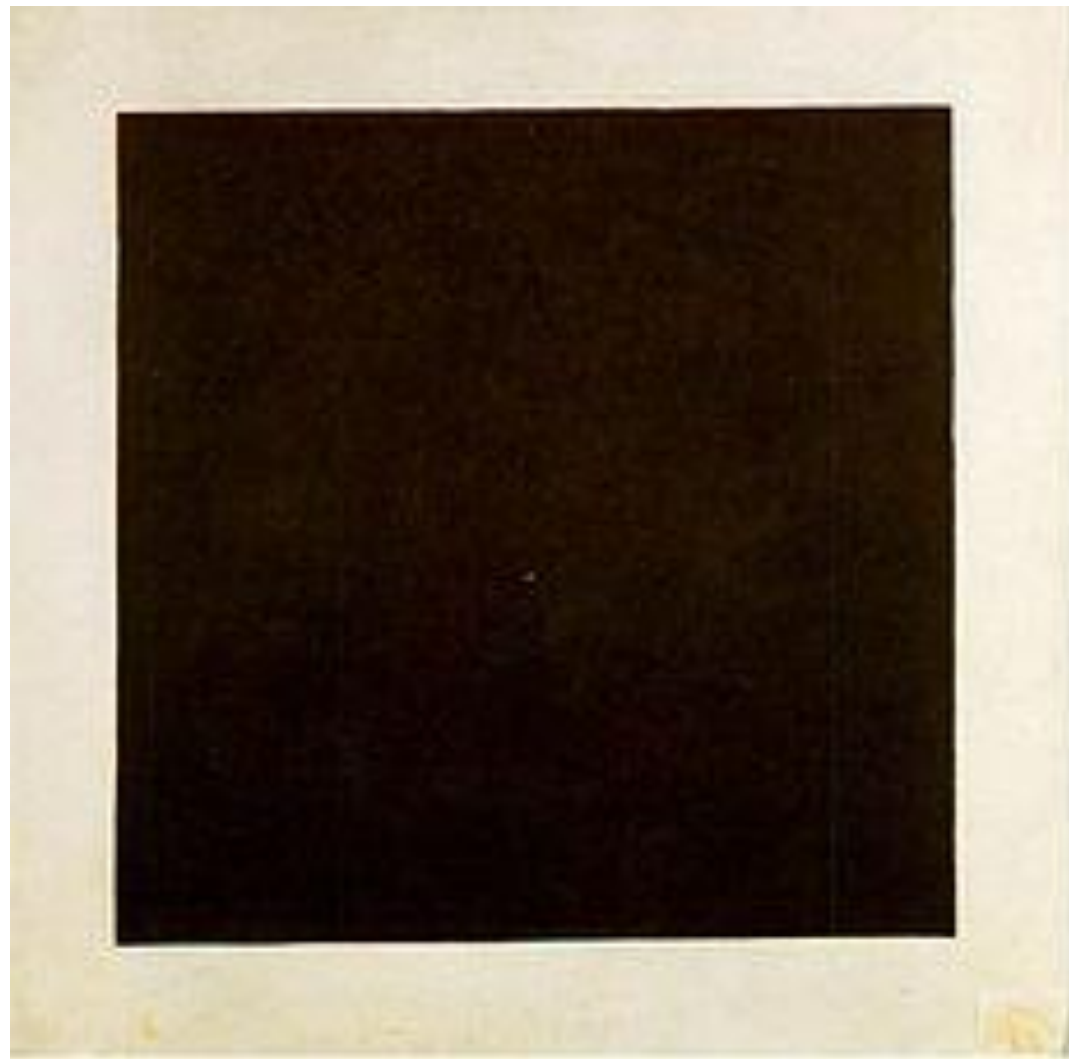

Напрямок у монументальному мистецтві – неовізантизм

Робота
Бойчука
“Дівчина”

▣ **Робота Малевича -
засновника
супрематизму
“Чорний квадрат”**

Українське театральне мистецтва

- Піднесення охоплює також сферу українського музичного та театрального мистецтва.

В 1904 р. М. Лисенко започаткував у Києві музично-драматичну школу.

М. Лисенко

Українське театральне мистецтва

- З 1907 р. в Києві почав діяти перший стаціонарний український театр **М. Садовського**;
- В 1915 р. організував **І.Мар'яненко** Товариство українських акторів;
- Почали діяти численні театри і трупи як в Наддніпрянській Україні так і в Галичині.

Театр

- ▣ "Поворотом до Європи" оголошує головний напрям своєї творчої діяльності видатний режисер-новатор **Лесь Курбас** (1887-1937).
- ▣ У "**Молодому театрі**" (1916) вівся інтенсивний пошук нових експресивних засобів сценічної дії, яка відбивала б ритм сучасної епохи.

■ У 1922 р. створений театр "**Березіль**".

Національно-культурне відродження

- ▣ **Отже вже напередодні Української національно-демократичної революції (1917-1920) відбувався бурхливий процес розвитку української культури, що можна назвати її раннім Відродженням.**

Українське Відродження

- За часів визвольних рухів 1917-1920 рр. значна частина української інтелігенції і пов'язували свої надії на національне і культурне відродження з діяльністю українських урядів **Української Центральної Ради (УЦР)**, гетьманату **П. Скоропадського** та **Директорії**.

Програма розвитку національної освіти

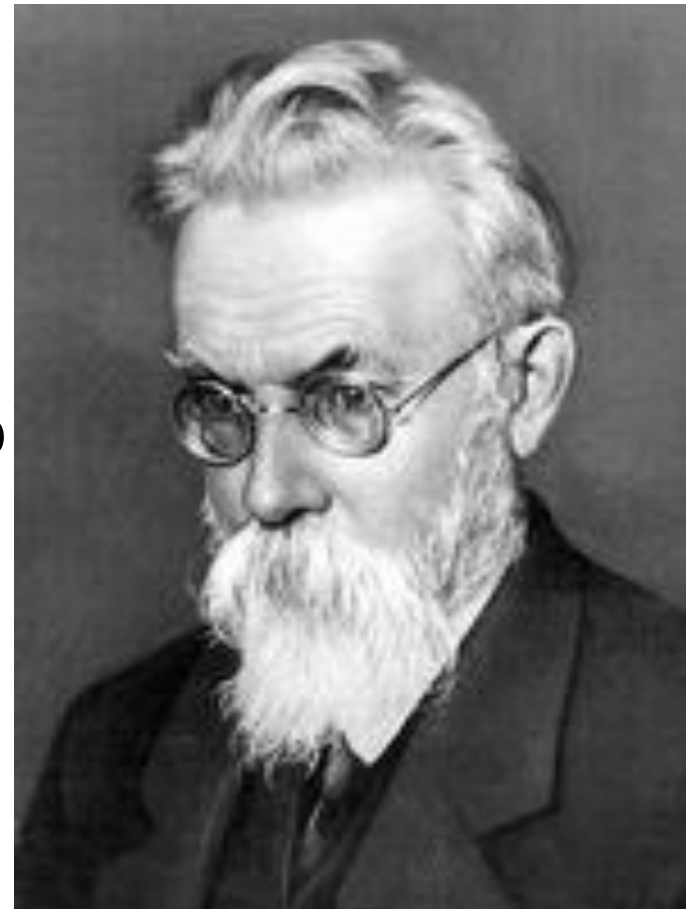
- В березні 1917 р. в Києві було відкрито Українську гімназію ім. Т.Г. Шевченка та 2-у Кирило-Мефодіївську гімназію, невдовзі — університет у Катеринославі, консерваторію в Харкові, сільськогосподарський інститут в Одесі.
- У жовтні у 1917 р. розпочав роботу Український народний університет у Києві, а в Житомирі — Український учительський інститут, започатковано Українську педагогічну академію.
- На осінь 1917р. було відкрито 53 українські гімназії, сотні початкових шкіл.
- Було вжито енергійних заходів для переведення шкіл на українську мову навчання.

За часів гетьмана П. Скоропадського

- ▣ 6 жовтня 1918 р. відкрито **Київський народний український університет**,
- ▣ 22 жовтня 1918 р. - **Державний український університет у Кам'янці-Подільському**.
- ▣ У серпні 1918 р. створено **Національну бібліотеку Української держави**,
- ▣ На початку листопада 1918 р.- **Українську державну академію мистецтв, Державну археологічну комісію, Державний архів**.

За часів гетьмана П. Скоропадського

▣ В листопаді 1918 р. було засновано **Українську академію наук**, що розпочала свою діяльність у лютому наступного року.

Академію очолив
видатний учений
В. Вернадський.

Політика українізації (1923-1933)

- Українізація, була пошуком шляхів взаємин тоталітарної влади, що відчувала в той час свою міжнародну ізоляцію та культурну посередність, із суспільством та інтелігенцією.
- Влада прагнула завоювати довіру переважної більшості українського населення, яку становило селянство, ліквідувати протиріччя між російськомовними робітниками та русифікованим партапаратом, з одного боку, та українським селянином та інтелігентом - з іншого.

Розвиток літератури

- В 1922 р. в Харкові під керівництвом **С.Пилипенка** організовано спілку селянських письменників **"Плуг"**, активістами якої були **А. Головка, О. Копиленко, П. Панч, В. Минко.**
- В 1923 р. **В. Еллан-Блакитний** організував спілку пролетарських письменників **"Гарт"** до якої входили **М. Йогансен, В. Сосюра, П. Тичина, М. Хвильовий.**

Література

- ▣ Одним з найвидатніших літературних об'єднань 20-х років є **ВАПЛІТЕ (Вільна академія пролетарської літератури)** створене у **1925р.**
- ▣ До її складу увійшла блискуча плеяда літераторів, серед яких були **М. Куліш, М. Бажан, П. Тичина, П. Панч, Ю. Смолич, О. Досвітній, Г. Епик.**

■ Очолив ВАПЛІТЕ **М.Хвильовий**

На межі 20-30-х років ситуація в українській культурі докорінно змінилася.

- Створено задушливу атмосферу навколо М. Хвильового.
- Полемічний заклик **"Геть від Москви"** з орієнтацією на **"психологічну Європу"**, були всіляко перекручені та інкриміновані Хвильовому як буржуазний націоналізм.
- Свої думки він відстоював у блискучих полемічних статтях ***"Думки проти течії"***, ***"Камо грядеші?"***.
- Тоталітарна влада заборонила памфлет **"Україна чи Малоросія?"**, який став відомим лише в 1990 р.

Течію авангардизму в українській літературі 20-х років
найяскравіше репрезентували футуристи на чолі з

М. Семенком.

До її лав у різний час входили поети

**О. Слісаренко, М. Терещенко, М. Бажан, В.
Поліщук, критик В. Коряк.**

- Пропагували урбанізацію культури,
- захоплювались технікою і виробництвом,
- футуристи інколи войовничо нападали на прихильників традиційних художніх течій.

Неокласики

- Неокласики були найменш заангажованими в радянській дійсності.
- У їхній творчості відсутні революційні і соціальні мотиви.
- До їх складу входили **М.Драй-Хмара, П.Филипович, О. Бургардт (Юрій Клен), М. Ридьський.**

■ На чолі неокласиків стояв **Микола Зеров.**

Кінематограф

- Із середини двадцятих років українська тематика почала визначати розвиток **кінематографу** - у цей час переживав період розквіту.
- Найпотужнішими були центри кіновиробництва в Одесі, Києві, Харкові.

Кінематограф

- Фільми **Олександра Довженка** (1894-1956) "**Звенигора**" (1928), "**Арсенал**" (1929), "**Земля**" (1930), "**Іван**" (1932) - це шедеври світового кіно, їх новаторська мова поєднує поетику і гуманізм із яскравою експресією.

**Олександр
Довженко**

Розвиток науки

- Центром науки стала **Всеукраїнська академія наук** (ВУАН, 1921).
- Після повернення з еміграції в 1924 р. академіка **М. Грушевського** наукова робота гуманітарних підрозділів значно пожвавилася. Вчений продовжив роботу над фундаментальними працями "**Історія України-Руси**" та "**Історія української літератури**".

Архітектура

- Навіть в архітектурі національні художні мотиви майже не використовувалися до середини 50-х років.
- В Києві в 30-х роках знищено **Михайлівський золотoverхий монастир** (XII ст.), **церкву Богородиці Пирогощі на Подолі**, оспівану в "Слові о полку Ігоревім", один з кращих зразків українського бароко - **Микільський воєнний собор** (XVII ст.), **пам'ятник княгині Ользі**

Пам'ятник княгині Ользі скульптора Кавалерідзе споруджений в Києві 1911 р. і у 30-х ХХ ст. зруйнований.

Розстріляне відродження

- ▣ **Винищення української духовної еліти в 30-х роках відоме як українське розстріляне відродження.**
- ▣ До нього належать не лише ті діячі, які були фізично знищені, розстріляні, закатовані, померли в тюрмах і таборах ГУЛАГу, а й значна частина тих, хто, зазнавши репресій і утисків, на довгий час припинили творчу працю.

Тоталітарний геноцид

- Тоталітарний геноцид не знищив української культури, але різко загальмував її розвиток, спотворив культурний образ нації на довгі роки. Із середини 30-х років в культурі панують уніфікація і централізація, творчі спілки митців підпорядковуються центру, беруть на озброєння в своїй творчості єдиний метод **соціалістичного реалізму**.

Висновок

- ▣ Українське відродження, незважаючи на свою трагічну долю, ніколи не було стертим з народної пам'яті. У ХХ та на початку ХХІ ст. воно ще не раз піднімало з колін нові покоління митців, сприяло новому піднесенню української культури.

